

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROR I REVIZIONIT
STATE AUDIT OFFICE

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА

-соопштение за медиуми-

Скопје, 04.04.2024

Бавната гасификација – со негативно влијание на енергетската транзиција

И по изминати 13 години, изградбата на магистралните гасоводи не е целосно завршена и дел од нив не се ставени во употреба, но исто така отсутува долгорочен план за развој на дистрибутивен систем на природен гас во државата, целосно самофинансирање на дејноста – пренос на природниот гас и реализацијата на идните активности за интерконекција со соседните држави

Неповолното влијание што го предизвика енергетската криза во државата во 2021 и 2022 година врз граѓаните и стопанството, влијаеше Државниот завод за ревизија да изврши ревизија на усогласеност на тема „Развој на системот за гасификација во Република Северна Македонија“, во АД за вршење на енергетска дејност пренос на природен гас НОМАГАС Скопје во државна сопственост, како правен следбеник на АД ГА – МА Скопје и АД за вршење на енергетски дејности Национални енергетски ресурси во државна сопственост.

Со ревизијата е опфатен период од 2019 година до септември 2023 година, но одредени области, прашања, настани и анализи се опфатени пред 2019 година и последователно до денот на известување за извршената ревизија.

Опфатени се и прашања поврзани со правната рамка и развојот на гасоводната мрежа и гасификацијата во државата, како и спојувањето на акционерските друштва за гасификација НЕР и ГА-МА и организациона поставеност на новото друштво – НОМАГАС.

Постапката за спојување на трговските друштва НЕР и ГА-МА во НОМАГАС е спроведена во јули 2022 година во согласност со Законот за трговските друштва. Целиот имот и обврските на НЕР и ГА-МА се пренесени, а сите вработени се пријавени во ново основаното друштво НОМАГАС. Ова друштво е впишано во трговскиот регистар на крајот на декември 2022 и започнува со работа од 01 јануари 2023 година.

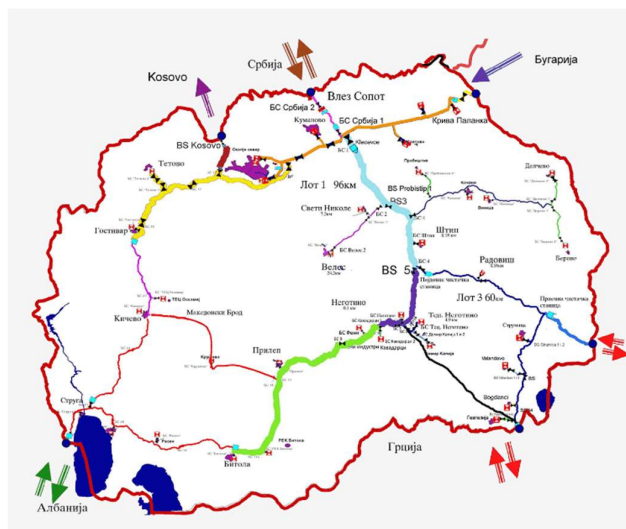
Имајќи во предвид дека Процесот на планирањето на гасификацијата на територијата на целата држава е отпочнато во 2010 година, а нејзината имплементацијата е започната по пет години, односно во 2016 година, со ревизијата се утврди дека поголем дел од проектите кои се предвидени со физибилити студијата се отпочнати, но изградбата на истите се одвива со бавна динамика и постојат отстапувања во однос на планираната временска рамка, местоположбата на гасоводите, како и планираните финансиски средства за изградба. Отсуствува долгорочен план за развој на системот на пренос на природен гас, што има влијание на идните активности за проширување и надградба на системот за пренос на природен гас, како и неговата интерконекција со другите држави.

Република Северна Македонија увезува природен гас кај Деве Баир на границата со Бугарија. Со ревизијата е утврдено дека функционалниот гасовод во државата е изграден во деведесеттите години од минатиот век и се состои од еден магистрален гасовод кој се наоѓа на источната граница во месноста Деве Баир и се протега преку Крива Паланка, Кратово и Куманово до Скопје, како и градските гасоводни мрежи во наведените градови. Должината на магистралниот гасовод е 98 km, а заедно со неговите блок станици и приклучни места за разводни гасоводи изнесува речиси 130 km. Вкупната должина на градските гасоводни мрежи, од каде фабрики, правни субјекти, училишта, општини, ТИРЗ и други објекти се снабдуваат со природен гас, изнесува речиси 80 km. Набавната вредност на функционалната гасоводна мрежа, изнесува приближно 71 милиони евра од кои најголем дел или 49% претставуваат вложување во магистрален и разводен гасовод Деве Баир – Скопје и 26% отпаѓаат на изградбата на градската гасоводна мрежа во Скопје.

Во изминатиот период искористеноста на магистралниот гасовод е недоволна и по градовите во државата не постои формално воспоставена дистрибутивна мрежа. Потрошувачите се приклучени директно на преносната мрежа и природниот гас се користи единствено во индустријата и во јавните објекти, но не и во домаќинствата.

Со ревизијата утврдивме дека и по изминати 13 години, изградбата на магистралните гасоводи не е целосно завршена и дел од нив се уште не се ставени во употреба.

Имено, во периодот од 2014 до 2023 година за изградбата на магистралните гасоводи ЛОТ1-61 km (Клечовци- БС5 изграден), ЛОТ 1 – 36 km (БС5 – Неготино со ГМРС

Изградена гасоводна мрежа

Постоечки гасовод

ЛОТ 1-61 км Клечовци- БС5 изграден

ЛОТ 1-36 км БС5 – Неготино со ГМРС Штип и ГМРС Неготино

ЛОТ 2-92 км Неготино (Кавадарци) – Битола

ЛОТ 5- 78 км Скопје-Тетово-Гостивар

ЛОТ 5-34 км Гостивар-Кичево, Одобрение за градење

Интерконекција со Грција (DESFA)

ЛОТ 3 и 4 Основен проект

Штип и ГМРС Неготино), ЛОТ 2 (Неготино (Кавадарци) – Битола) и ЛОТ 5 (км Гостивар-Кичево, Одобрение за градење) склучени се договори и анекси кон договорите, како и договори за непредвидени и дополнителни работи во вкупен износ од приближно **156,4 милиони евра**. Најголем дел од нив иако се изградени сè уште не се ставени во употреба. Причини за ваквата состојба се слабостите во делот на запишување на правото на сопственост на линиските инфраструктурни објекти, но и бавното решавање на предметите за експропријација за коишто во периодот од 2018 до 2022 година биле исплатени приближно **2 милиони евра**.

Утврдени се и слабости во следењето на реализацијата на договорите за изградба и надзорот над изградбата на магистралните гасоводи, како и во начинот на одржување на гасоводната мрежа.

За делниците кои не се изградени, а за кои се набавени материјали и резервни делови е утврдено несоодветно управување со нивната залиха, што претставува ризик од нерационално трошење на јавни средства. Имено, ревизорите утврдиле постоење на залихи на материјали и резервни делови, со вкупна вредност од приближно **1,6 милиони евра**, кои се набавена пред 2019 година и истите не се користат, со што се доведува во прашање потребата од нивна набавка како и можноста истите да бидат застарени и неупотребливи.

Затворен магацински простор
во НОМАГАС

Цевки за изградба на дистрибутивната мрежа
за пренос на природен гас и затварање на
прстенот околу Скопје

Набавени се значајна вредност на резервни делови и материјали за завршување на гасоводниот прстен околу градот Скопје, кој поради недоволна координација со надлежните служби на Град Скопје, не е завршен и на тоа место е изградена нова сообраќајница, поради што во иднина за да се затвори гасоводниот прстен околу градот ќе треба да се прават дополнителни активности и расходи.

Во извештајот истакнати се и состојбите кои се однесуваат на решавањето на долгогодишниот спор помеѓу Владата на Република Северна Македонија и АД за промет со нафта и нафтени деривати Скопје, преку откуп на акцијата на АД во ГА-МА, за што е донесен закон и направена е Проценка на капиталот на ГА-МА.

Утврдено е дека проценетата вредност од 65,5 милини евра не е евидентирана во сметководствената евиденција на ГА–МА, ниту како основна главнина е впишана во Централниот депозитар на хартии од вредност на Република Северна Македонија и во Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Не оспорувајќи ги заложбите за решавање на спорот на државата и АД за промет со нафта и нафтени деривати Скопје, ревизорите обрнуваат внимание на начинот на кој е била извршена трансакцијата за пренос на паричните средства и откуп на акцијата во износ од приближно 32,7 милиони евра. Имено, на крајот на 2019 година од Буџетот на државата паричните средства за откуп на акцијата биле трансферирани на наменска сметка на НЕР во домашна банка, додека трансакцијата се реализирала по измината една година и осум месеци, односно на крај на август 2021 година, што има влијание на Буџетот на државата и неповолно се одразува на дел од основните буџетски цели и начела кои ги предвидува законот за буџетите.

Во останатата содржина од извештајот ревизорите укажуваат на потребите за развивање на дистрибутивен систем на природен гас во државата, целосно самофинансирање на дејноста – пренос на природниот гас и реализацијата на идните активности за интерконекција со соседните држави.

За надминување на констатираните состојби дадени се препораки со цел преземање на мерки и активности за развој на гасификација на државата, со што би се постигнало добивање на поевтин енергенс, пониски трошоци, заштита на животната средина, подобрување на квалитетот на живот на граѓаните, поврзување со соседните држави и поголема конкурентност на стопанството на странските пазари.

Прес контакт:

Албиона Мустафа Мухаџири +389 72228 203 albiona.mustafa@dzr.gov.mk

Мијалче Дургатов +389 70 358 486 mijalce.durgutov@dzr.gov.mk

Мартин Дувњак +389 75 268 517 martin.duvnjak@dzr.gov.mk